

Pamatnostādnes par riska un maksāspējas pašu novērtējumu

Pamatnostādnes par riska un maksāspējas pašu novērtējumu

1. Ievads

- 1.1. Atbilstīgi 16. pantam Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 24. novembra Regulā (ES) Nr. 1094/2010, ar ko izveido Eiropas Uzraudzības iestādi (Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestādi, EAAPI) (turpmāk "EAAPI regula")¹, EAAPI pieņem šīs uzraudzības iestādēm adresētās pamatnostādnes par to, kā turpināt piemērot Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 25. novembra Direktīvu 2009/138/EK par uzņēmējdarbības uzsākšanu un veikšanu apdrošināšanas un pārapirošināšanas jomā (turpmāk "direktīva "Maksāspēja II""²).
- 1.2. Šīs pamatnostādnes sagatavotas, pamatojoties uz direktīvas "Maksāspēja II" 41., 44., 45. un 246. pantu un Komisijas 2014. gada 10. oktobra Deleģētās regulas (ES) 2015/35, ar ko papildina Direktīvu 2009/138/EK (turpmāk "Komisijas Deleģētā regula 2015/35")³, 262. un 306. pantu.
- 1.3. Uzraudzības iestādēm ir jāgādā, lai apdrošināšanas un pārapirošināšanas sabiedrības tālredzīgi izvērtētu riskus, kuriem tās ir pakļautas.
- 1.4. Pamatnostādnes vairāk pievēršas tam, ko nepieciešams panākt ar riska un maksāspējas pašu novērtējumu (turpmāk „RMPN”), nevis tam, kā to jāveic. Piemēram, tā kā vispārējo maksāspējas vajadzību novērtējums uzskatāms par pašas sabiedrības viedokli par tās riska profilu, kā arī par šo risku novēršanai nepieciešamo kapitālu un citiem līdzekļiem, sabiedrībai pašai jāizlemj, kā veikt šo novērtējumu, ņemot vērā tās uzņēmējdarbībai piemītošo risku raksturu, pakāpi un sarežģītību.
- 1.5. EAAPI atzinīgi vērtē un atbalsta ārpus Eiropas Savienības notiekošās pasaules mēroga un valstu līmeņa norises un sasniegumus, nosakot RMPN standartus. EAAPI nesagaida, ka šīs pamatnostādnes piemēros trešo valstu uzraudzības iestādes, tomēr ir jāveic Pamatnostādņu līdzvērtības analīze. Pamatnostādņu atsauces uz grupas struktūrām vai grupas līmeni attiecas vienīgi uz Eiropas Ekonomikas zonas (turpmāk "EEZ") grupām. Pamatnostādnes piemēro filiālēm, kas veic uzņēmējdarbību Eiropas Savienībā un pieder apdrošināšanas vai pārapirošināšanas sabiedrībām, kuru galvenie biroji atrodas to valstīs un kuras veic direktīvas "Maksāspēja II" 2. panta 1. punkta pirmajā daļā minēto uzņēmējdarbību.
- 1.6. Ir būtiski, lai sabiedrības pārvaldes, vadības vai uzraudzības struktūra apzinātos visus sabiedrībai būtiskos riskus neatkarīgi no tā, vai šos riskus parāda maksāspējas kapitāla prasības aprēķins un vai tie ir izsakāmi skaitliskā izteiksmē. Tāpat arī ir ārkārtīgi svarīgi, lai sabiedrības pārvaldes, vadības vai uzraudzības struktūrai būtu aktīva loma perspektīvā pašu risku novērtējuma veikšanā, nodrošinot procesa vadību un liekot pārbaudīt tā rezultātu.

¹ OV L 331, 15.12.2010., 48.–83. lpp.

² OV L 335, 17.12.2009., 1.–155. lpp.

³ OV L 12, 17.1.2015., 1. lpp.

- 1.7. Ja grupa vēlas pieteikties RMPN veikšanai saskaņā ar direktīvas "Maksātspēja II" 245. panta 4. punkta trešo daļu, grupas procesiem ir jābūt ļoti konsekventiem.
- 1.8. Pamatnostādnes piemēro gan atsevišķu sabiedrību, gan grupas līmenī. Turklāt pamatnostādnes aplūko grupas specifikai būtiskus jautājumus, veicot pašu risku perspektīvo novērtējumu, jo īpaši ņemot vērā grupas specifiskos riskus vai riskus, kuru nozīme atsevišķu sabiedrību līmenī varētu būt mazāka nekā grupas līmenī.
- 1.9. Attiecīgās pamatnostādnes, kas domātas atsevišķām sabiedrībām, *mutatis mutandis* piemēro grupas pašu risku perspektīvajā novērtējumā. Turklāt grupām jāņem vērā īpaši grupām paredzētās pamatnostādnes.
- 1.10. Šo pamatnostādņu mērķiem izstrādātas šādas definīcijas:
- „grupas līmenis” – loģiska saimnieciskā vienība (visaptveroša pieeja), kas ietver visas grupas sabiedrības, kā minēts pamatnostādņēs par pārvaldības sistēmu;
  - „grupas perspektīvais pašu risku grupas novērtējums” – perspektīvais pašu risku novērtējums, kas veikts grupas līmenī;
  - “Vienotais RMPN dokuments” ir viens dokuments (RMPN uzraudzības ziņojums), kas attiecas uz vienā atsauces datumā un periodā sagatavotu grupas līmeņa un atsevišķu grupas meitasuzņēmumu līmeņa RMPN un par ko ir saņemts uzraudzības iestādes apstiprinājums, kā minēts direktīvas “Maksātspēja II” 246. panta 4. punkta trešajā daļā.
- 1.11. Ja termini šajās pamatnostādņēs nav definēti, tiem ir tāda nozīme, kā noteikts ievadā minētajos tiesību aktos.
- 1.12. Vadlīnijas piemērojamas no 2016. gada 1. janvāra.

1. pamatnostādne – Vispārīgā pieeja

1.13. Sabiedrībai ir jāizveido prieks RMPN savi procesi ar atbilstošiem un piemērotiem paņēmieniem, kas pielāgoti tās organizatoriskajai struktūrai un riska vadības sistēmai un ņem vērā sabiedrības uzņēmējdarbībai piemītošo risku raksturu, pakāpi un sarežģītību.

2. pamatnostādne – PVU loma

1.14. PVU aktīvi jāpiedalās RMPN, tostarp koordinējot to, kā novērtējums veicams, un liekot pamatot rezultātus.

3. pamatnostādne – Dokumentācija

1.15. Sabiedrībai jābūt vismaz šādai dokumentācijai par RMPN:

- a) RMPN politika;
- b) katra RMPN uzskaite;
- c) iekšējs ziņojums par katru RMPN ; un
- d) uzraudzības ziņojums par katru RMPN.

4. pamatnostādne –RMPN politika

1.16. Sabiedrības PVU ir jāapstiprina RMPN politika. Šajā politikā jāietver vismaz:

- a) perspektīvā pašu risku novērtējuma veikšanai izveidoto procesu un procedūru apraksts;
- b) apsvērumi par saikni starp riska profilu, apstiprinātajiem riska pielaides ierobežojumiem un vispārējām maksātspējas vajadzībām;
- c) metodes un metodoloģijas, ieskaitot informāciju par:
  - (i) to, kā un cik bieži jāveic stresa testi, jutīguma analīze, reversie stresa testi vai cita atbilstoša analīze;
  - (ii) datu kvalitātes standartu; un
  - (iii) paša novērtējuma biežums un tā atbilstības pamatojums, jo īpaši ņemot vērā sabiedrības riska profilu un tās vispārējo maksātspējas vajadzību svārstīgumu salīdzinājumā ar tās kapitāla stāvokli; un
  - (iv) RMPN laika plānojumu un apstākļus, kas noteiktu nepieciešamību veikt perspektīvo pašu risku novērtējumu ārpus ierastā laika plānojuma.

5. pamatnostādne – Katra RMPN uzskaite

1.17. Sabiedrībai jāapkopo pierādījumus un jādokumentē katrs RMPN un to rezultāti.

6. pamatnostādne – Iekšējais ziņojums par RMPN

1.18. Sabiedrībai jāpaziņo visiem attiecīgajiem darbiniekiem vismaz RMPN rezultāti un secinājumi pēc tam, kad procesus un rezultātus apstiprinājusi PVU.

7. pamatnostādne – Vispārējo maksātspējas vajadzību novērtēšana

1.19. Sabiedrībai būtu jāiesniedz vajadzīgā kapitāla aprēķins un citu tādu līdzekļu apraksts, kas vajadzīgi, lai ņemtu vērā visus būtiskos riskus neatkarīgi no tā, vai riski ir aprēķināmi.

1.20. Pēc vajadzības sabiedrībai jāpakļauj noteiktos būtiskos riskus pietiekami plašai stresa testu un scenāriju analīzei, lai nodrošinātu atbilstošu pamatu vispārējo maksātspējas vajadzību novērtēšanai.

8. pamatnostādne – Perspektīvs skatījums uz vispārējām maksātspējas vajadzībām

1.21. Sabiedrībai jānodrošina, ka veiktais vispārējo maksātspējas vajadzību novērtējums ir perspektīvs, pēc vajadzības iekļaujot vidējā termiņa vai ilgtermiņa skatījumu.

9. pamatnostādne – Vispārējo maksātspējas vajadzību novērtēšana un atzīšana

1.22. Sabiedrībai, ja tā savu vispārējo maksātspējas vajadzību novērtēšanā izmanto atzīšanas un novērtēšanas bāzi, kas atšķiras no „Maksātspēja II” direktīvā paredzētā, jāpaskaidro, kā šādas atšķirīgas atzīšanas un novērtēšanas bāzes lietojums nodrošina to, ka tiek labāk ņemts vērā sabiedrības riska profils, apstiprinātās riska pielaides un uzņēmējdarbības stratēģija, vienlaikus nodrošinot atbilstību prasībai par uzņēmējdarbības stabilu un pārdomātu vadību.

1.23. Sabiedrībai vajag veikt kvantitatīvu novērtējumu par atšķirīgas atzīšanas un novērtēšanas bāzes ietekmi uz vispārējo maksātspējas vajadzību novērtējumu gadījumos, kad vispārējo maksātspējas vajadzību novērtējumam tiek lietota no „Maksātspēja II” direktīvas bāzes atšķirīga atzīšanas un novērtēšanas bāze.

10. pamatnostādne – Nepārtraukta atbilstība reglamentējošā kapitāla prasībām

1.24. Sabiedrībai jāanalizē, vai tā pastāvīgi atbilst direktīvas “Maksātspēja II” reglamentējošajām kapitāla prasībām, un tai šajā novērtējumā būtu jāiekļauj vismaz:

a) iespējamās būtiskās riska profila nākotnes pārmaiņas;

b) sabiedrības pašu kapitāla daudzums un kvalitāte visā tās uzņēmējdarbības plānošanas periodā;

c) pašu kapitāla sastāvs dažādos līmeņos un kā šis sastāvs uzņēmējdarbības plānošanas periodā varētu mainīties atkarībā no izpiršanas dienas, atmaksas dienas vai termiņa.

11. pamatnostādne – Nepārtraukta atbilstība tehniskām prasībām

1.25. Sabiedrībai būtu jāprasa, lai tās aktuāra funkcijas ietvaros tiktu veiktas šādas darbības:

a) sniegts viedoklis par to, vai sabiedrība pastāvīgi varētu atbilst prasībām attiecībā uz tehnisko rezervju aprēķināšanu;

b) noteikti iespējamie riski, kas izriet no nenoteiktības saistībā ar šo aprēķinu.

12. pamatnostādne – Novirzes no maksātspējas kapitāla prasības aprēķina pamatā esošajiem pieņēmumiem

1.26. Sabiedrībai jānovērtē, vai tās riska profils atšķiras no pamata pieņēmumiem maksātspējas kapitāla prasības aprēķināšanā un vai šīs atšķirības ir nozīmīgas. Sabiedrība var kā pirmo soli veikt kvalitatīvo analīzi, un ja tā norāda, ka novirze nav nozīmīga, kvantitatīvais novērtējums netiek pieprasīts.

13. pamatnostādne – Saikne ar stratēģiskās vadības procesu un lēmumu pieņemšanas sistēmu

1.27. Sabiedrībai jāņem vērā RMPN rezultāti un šā procesa laikā gūtās atziņas vismaz:

a) tās kapitāla pārvaldībā;

b) tās uzņēmējdarbības plānošanā; un

c) tās produktu attīstībā un izstrādē.

14. pamatnostādne – Biežums

1.28. Sabiedrībai jāveic RMPN vismaz reizi gadā.

15. pamatnostādne – RMPN grupas darbības joma

1.29. Apdrošināšanas vai pārāpdrošināšanas dalības sabiedrībai, apdrošināšanas pārvaldītājsabiedrībai vai jauktas darbības finanšu pārvaldītājsabiedrībai grupas RMPN būtu jāatspoguļo grupas struktūra un riska profils. Tām grupas RMPN būtu jāaptver būtiskie riski, kas izriet no visām sabiedrībām, kuras veido attiecīgo grupu.

16. pamatnostādne – Ziņošana uzraudzības iestādēm

1.30. Apdrošināšanas vai pārāpdrošināšanas dalības sabiedrībai, apdrošināšanas pārvaldītājsabiedrībai vai jauktas darbības finanšu pārvaldītājsabiedrībai būtu jānosūta grupas uzraudzības RMPN ziņojums grupas uzraudzības iestādei. Grupas uzraudzības iestādei nosūtītajam dokumentam, kurā izklāstīts grupas RMPN iznākums, vajadzētu būt sagatavotam tajā pašā valodā, kurā sagatavots grupas periodiskais uzraudzības pārskats.

1.31. Ja ir sagatavots vienotais RMPN dokuments, apdrošināšanas vai pārāpdrošināšanas dalības sabiedrībai, apdrošināšanas pārvaldītājsabiedrībai vai jauktas darbības finanšu pārvaldītājsabiedrībai būtu jānodrošina, ka uzraudzības kolēģijas loceklim vai jaunam kolēģijas loceklim pēc pieprasījuma

laicīgi tiek sniegts tās RMPN informācijas daļas tulkojums attiecīgās dalībvalsts oficiālajā valodā, kas attiecas uz saistīto sabiedrību.

17. pamatnostādne – Specifiska grupas informācija par vispārējām maksātspējas vajadzībām

- 1.32. Apdrošināšanas vai pārapirošināšanas dalības sabiedrībai, apdrošināšanas kontrolakciju sabiedrībai vai jaukta finanšu kontrolakciju sabiedrībai, vajag pienācīgi novērtēt ietekmi uz visiem grupas specifiskajiem riskiem un savstarpējo atkarību grupas iekšienē un šo risku ietekmi un savstarpējās atkarības, vispārējās maksātspējas vajadzības. Tām jāņem vērā grupas īpatnības un to, ka dažus riskus var pastiprināt grupas līmenī.
- 1.33. Atbilstīgi 5. pamatnostādnei par katra RMPN dokumentāciju apdrošināšanas vai pārapirošināšanas dalības sabiedrībai, apdrošināšanas pārvaldītājsabiedrībai vai jauktas darbības finanšu pārvaldītājsabiedrībai būtu jāiekļauj grupas RMPN dokumentācijā vismaz apraksts par to, kā vispārējo maksātspējas vajadzību novērtējumā tika ņemti vērā šādi faktori:
- a) iespējamo kapitāla avotu noteikšana grupā un potenciālo papildu kapitāla vajadzību noteikšana;
  - b) kapitāla pieejamības, pārnesamības vai aizvietojamības novērtējums;
  - c) atsauces uz ikvienu plānotu kapitāla pārvešanu grupā, kas būtiski ietekmētu kādu grupas sabiedrību, un šādas pārvešanas sekas;
  - d) atsevišķo stratēģiju saskaņošana ar grupas līmenī noteiktajām stratēģijām;
  - e) īpašie riski, kuriem grupa varētu būt pakļauta.

18. pamatnostādne - Specifiska grupas informācija par pastāvīgu atbilstību reglamentējošajām kapitāla prasībām

- 1.34. Atbilstīgi 5. pamatnostādnei par katra RMPN dokumentāciju apdrošināšanas vai pārapirošināšanas dalības sabiedrībai, apdrošināšanas pārvaldītājsabiedrībai vai jauktas darbības finanšu pārvaldītājsabiedrībai būtu jāiekļauj grupas RMPN dokumentācijā vismaz apraksts par to, kā, novērtējot pastāvīgu atbilstību reglamentējošajām prasībām, tika ņemti vērā šādi faktori:
- a) pašu kapitāla avotu noteikšana grupā un vai ir nepieciešami papildu pašu kapitāls;
  - b) pašu kapitāla pieejamības, pārnesamības vai aizvietojamības novērtējums;
  - c) atsauces uz plānotu pašu kapitāla pārvešanu grupa, kas būtiski ietekmētu kādu grupas sabiedrību, un tā sekas;
  - d) atsevišķo stratēģiju saskaņošana ar grupas līmenī izveidotajām stratēģijām;
  - e) iespējamie grupas specifiskie riski.

19. pamatnostādne – Īpašas prasības attiecībā uz RMPN

- 1.35. Iesniedzot pieteikumu par RMPN veikšanu saskaņā ar direktīvas "Maksātspēja II" 246. panta 4. punkta trešo daļu, apdrošināšanas vai pārapsedrošināšanas dalības sabiedrībai, apdrošināšanas pārvaldītājsabiedrībai vai jauktas darbības finanšu pārvaldītājsabiedrībai būtu jāiesniedz grupas uzraudzības iestādei:
- a) to sabiedrību saraksts, kuru individuālie novērtējumi, kas prasīti direktīvas "Maksātspēja II" 45. pantā, ir iekļauti vienotajā RMPN dokumentā, kā arī jānorāda šādas izvēles pamatojums;
  - b) apraksts par to, kā šo sabiedrību līmenī tiek izpildītas pārvaldes prasības, un jo īpaši par to, kā novērtēšanas procesā un iznākuma apstiprināšanā ir iesaistītas meitasuzņēmumu pārvaldes, vadības un uzraudzības struktūras;
  - c) vienotā RMPN dokumenta struktūras apraksts, lai grupas uzraudzības iestāde varētu nošķirt individuālos novērtējumus pārējo uzraudzības kolēģijas locekļu vajadzībām;
  - d) ja vajadzīgs, konkrēta norāde par nepieciešamajiem tulkojumiem, īpašu uzmanību pievēršot sagatavošanas laikam un saturam.

20. pamatnostādne – Trešās valsts saistīto apdrošināšanas un pārapsedrošināšanas sabiedrību integrācija

- 1.36. Grupas vispārējo maksātspējas vajadzību novērtējumā apdrošināšanas vai pārapsedrošināšanas dalības sabiedrībai, apdrošināšanas pārvaldītājsabiedrībai vai jauktas dalības finanšu pārvaldītājsabiedrībai būtu konsekventi jāiekļauj arī ar uzņēmējdarbību trešās valstīs saistītie riski, tāpat kā tas tiek darīts attiecībā uz uzņēmējdarbību Eiropas Ekonomikas zonā, īpašu uzmanību pievēršot kapitāla pārnēsāmības un aizvietojamības novērtējumam. Atbilstība un ziņojumu sniegšanas noteikumi.

Atbilstība un ziņojumu sniegšanas noteikumi

- 1.37. Šajā dokumentā ir ietvertas pamatnostādnes, kas izdotas saskaņā ar EAAPI regulas 16. pantu. Saskaņā ar EAAPI regulas 16. panta 3. punktu kompetentās iestādes cenšas nodrošināt atbilstību pamatnostādnēm un ieteikumiem.
- 1.38. Kompetentajām iestādēm, kuras nodrošina atbilstību vai gatavojas nodrošināt atbilstību šīm pamatnostādnēm, atbilstošā veidā jāietver tās savā tiesiskajā regulējumā vai uzraudzības sistēmā.
- 1.39. Kompetentās iestādes divu mēnešu laikā pēc publikācijas apstiprina EAAPI, ka tās nodrošina atbilstību vai gatavojas nodrošināt atbilstību šīm pamatnostādnēm, minot neatbilstības iemeslus.
- 1.40. Ja līdz minētajam termiņam atbilde nav saņemta, tiks uzskatīts, ka kompetentās iestādes nenodrošina atbilstību ziņojumu sniegšanas noteikumiem.

Nobeiguma noteikums par pārskatīšanu

- 1.41. Šīs pamatnostādnes pārskata EAAPI.